

VERN OM LIVET

Nr. 3 2019

Abortstriden i USA ... 12

*Mekanismene som
skaper sortering ... 16*

*Gjesteskribent
Kjell Magne Bondevik ... 18*

VALGTE ADA SOFIE

NATALIE RØNHOVDE BLE GRAVID SOM 15-ÅRING

VERN OM LIVET

Medlemsblad utgitt av Menneskeverd
Nr. 3 2019

Generalsekretær og ansvarlig redaktør:
Morten Dahle Stærk
morten@meneskeverd.no

Redaktør:
Susanne Ward Ådlandsvik
susanne@meneskeverd.no

Adresse:
Storgaten 10 b, 0155 Oslo
22 34 09 00
post@meneskeverd.no
www.meneskeverd.no

Layout: Miriam Sæter
Forsidefoto: Marit Hommedal

Gaver til Menneskeverd:
3000.15.51228

Menneskeverds styre:
Marit Ecklo Brevik, styreleder
Grete Yksnøy Martinsen, nestleder
Tore N. Forset, styremedlem
Magne Supphellen, styremedlem
Ragnhild H. Aadland Høen, styremedlem
Ingrid Vatnar Olsen, styremedlem (permisjon)
Arnfinn Løyning, styremedlem
Anne Gustavsen, styremedlem
Ingebjørg N. Hauge, 1. vara

Rådgivende utvalg:
Faglig etisk utvalg og markedsutvalg

Opplag: 9.000
Trykkeri: Østfold Trykkeri

Medlem av
Innsamlingskontrollen

Menneskeverd er Norges eneste livsvern-organisasjon og jobber for å fremme livsrett, likeverd og livshjelp. Vi vil synliggjøre verdien av ethvert menneskeliv: Fra før vi er født, ved nedsatt funksjonsevne og ved livets avslutning.

Menneskeverd har to hovedroller: For det første vil vi gjennom aktiv formidling bygge kunnskap og holdninger, og motivere til innsats for menneskeverdet. Dermed vil vi være et kompetansesenter for dem som søker informasjon om våre temaer.

Menneskeverd bygger sitt arbeid både på det kristne menneskesynet og på Lejeune-erklæringen, som begge sier at alle menneskeliv er like mye verd.

Synspunkt som kommer til uttrykk i Vern om livets artikler og reportasjer, står for forfatterens/ intervjuobjektets egen regning. Menneskeverds meninger kommer til uttrykk gjennom ledere og kommentarer skrevet av personer i Menneskeverds stab.

Vern om livet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

ISSN: 0333-158X

IKKE ET ALTERNATIV

Etter en TV-debatt på NRK i 2005 ringte en ung jente meg. Hun var fortvilet – ikke over egen situasjon, men hun hadde en venninne som vurderte å ta abort, og søkte råd.

Jeg husker at jeg var opptatt av å formidle at hun i denne situasjonen måtte vise mye omsorg, men resten husker jeg ikke. Samtalen formet en slags visjon i meg: Vårt budskap retter seg vel så mye til venninnen, kjæresten eller voksenlederen som til den som står med selve valget.

Mange husker Amatheas forløper, Alternativ til abort (AAN), som hadde som formål å motivere kvinner til å ta imot et barn selv i en vanskelig livsfase. Et nettverk av kontorer, drevet dels på ideell basis, tok form for å vise praktisk støtte i en ofte vanskelig situasjon. Organisasjonen var et svært viktig initiativ i en situasjon hvor dessverre mange hadde kjent på fordømmelse. Livsvernengasjementet vises først og fremst i praktisk handling.

Hva kan vi gjøre? Som samfunn kan vi legge til rette med støttetiltak, praktiske løsninger og økonomiske støtteordninger. At engangsstøtten er blitt hevet, er et selvsagt og viktig tiltak for at unge mødre skal se seg i stand til å ta imot et barn. Det er en opplagt urettferdighet at kvinner i jobb får fulle lønns- og pensjonsrettigheter, mens kvinner i utdanning blir avspist med en brøkdel av de økonomiske godene. Dette er det enkleste stedet hvor politikerne kan vise handlekraft.

Som enkeltmennesker, familier og sosialt nettverk kan vi tilby praktisk hjelp allerede fra svangerskapet er kjent. Økonomisk hjelp, barnepass, hjelp med husvask og handling, middagsbesøk, avlastning så mor kan få tid for seg selv. Vi må hele veien signalisere at vi står sammen om å ta vare på den nye verdensborgeren. Som det afrikanske ordtaket sier: Det kreves en landsby for å fostre et barn.

Som organisasjon kan vi gjøre noe unikt som ikke hver av oss kan gjøre alene. Vi møter flere tusen ungdom hvert år og underviser om fosterets utvikling, abort og menneskets verdi. Vi møter også jevnlig politikere på alle nivåer og holder samtalen om menneskets verdi levende i offentligheten.

På et vakkert bilde holder en gravid kvinne hendene rundt magen slik at det former et hjerte. På teksten under står oppfordringen «Elsk dem begge». Hvis vi skal peke på alternativene, må vi vise nestekjærlighet i praksis. På denne måten kan vi håpe at abort blir utenkelig.

Morten Dahle Stærk

Morten Dahle Stærk
Generalsekretær

INNHOOLD

- 8 MENNESKEVERDS MEDIEHVERDAG
- 12 ABORTSTRIDEN I USA
- 16 MEKANISMENE SOM SKAPER SORTERING
- 18 GJESTESKRIBENT
KJELL MAGNE BONDEVIK
- 19 AKTUELT

4 VALGTE
ADA SOFIE

MENNESKEVERDS STAB

Maria Elisabeth Selbekk
Informasjonsansvarlig

Maria Victoria K. Aanje
Kommunikasjonsrådgiver

Susanne Ward Ådlandsvik
Informasjonskonsulent

Kristin Rudstaden
Undervisningsansvarlig

Ingrid Vatnar Olsen
Undervisningskonsulent

Bjarne Fevang
Administrasjonsleder

Møyfrid Eriksen
Markedskonsulent

Anne Kari Sorknes
Administrasjonssekretær

– Jeg hørte et vakkert hjerte som slo

Da Natalie Rønhovde (25) ble gravid som 15-åring, bestemte hun seg for å ta abort. Men et besøk hos en høygravid lege som fortalte hva det innebar, førte til at hun valgte å bære frem barnet sitt.

TEKST SUSANNE WARD ÅDLANDSVIK
FOTO MARIT HOMMEDAL

Natalie er en aktiv og blid 15-åring som spiller fotball, er sammen med venner og kjæreste, drar på shopping og tenker på prøver og tentamener. Hun har få bekymringer og mange drømmer for fremtiden. Hun drømmer om å reise rundt i verden, gå på skole i utlandet og oppleve alt som er mulig å oppleve.

Så blir hun gravid. Hun står med graviditetstesten i hånden og vet at livet aldri mer blir det samme.

Frihet til å velge

Vi møter Natalie på Bønes i Bergen en solfylt dag i august. Her bor hun sammen med døtrene Ada Sofie (9) og Athina Louise (ett år i oktober) og Per-Martin som hun er forlovet

med. De var naboer og ble kjærester da hun var 14 og han var 15.

Natalie husker godt hvilke tanker som kvernet rundt i hodet hennes da hun fant ut at hun var gravid.

– Jeg tenkte at nå var ungdomstiden min over og at ingenting av det jeg drømte om kunne bli virkelighet. Ville jeg miste vennene mine når jeg måtte slutte på skolen? Og hva ville mamma og pappa si?

DET VAR ET LITE BARN MED HODE, TÆR, FINGRE OG ET VAKKERT HJERTE SOM SLO.

Hun gikk til moren sin og sa: «Du, mamma, vi kan ikke reise til syden i sommer likevel. For jeg er gravid.»

– Mamma ble helt stille. Hun klemte meg og vi gråt sammen. Først da skjønte jeg alvoret, forteller Natalie.

Både moren og søsteren til Natalie tilbød seg å oppdra barnet dersom hun ikke ønsket det.

– Per-Martin var også en god støtte. Han ville beholde barnet, men sa han ville støtte meg og min beslutning. Det ga meg frihet til å velge, sier hun.

Høygravid lege

Men det var ikke lett å vite hva hun ville og hva hun ønsket. Dagene ble lange. Alle rundt henne ville at hun skulle beholde barnet. Selv ville hun ha friheten til å gjøre akkurat det hun selv ville, uten begrensninger.

– Jeg ønsket ikke et så stort ansvar og var usikker på om jeg var klar for noe så stort som et barn. Abort virket som en lett løsning, da kunne

FOTO PRIVAT

– Jeg kjente så mye stolthet og kjærighet for barnet mitt, forteller Natalie Rønhovde, som ble mor som 16-åring.

– Du får så enormt mye igjen for å være mor, sier Natalie. Ada Sofie har akkurat fylt ni år og har begynt i fjerde klasse.

I tillegg til å være tobarnsmor, studerer Natalie for å bli barnehagelærer. Etter hvert ønsker hun å ta videreutdanning i familierapi.

jeg vente til jeg var klar. Til jobb, hus og ektemann var på plass. Da ville jo alt være innenfor rekkevidde igjen, alle drømmer og ønsker for livet, sier hun.

Hun bestemte seg for å ta abort og dro til legen for å snakke om hva dette ville innebære. Legen var høygravid, noe hun i ettertid beskriver som en bisarr opplevelse.

– Jeg var godt over 12 uker på vei, og det gjorde sterkt inntrykk å høre hva en abort innebærer, spesielt såpass sent i svangerskapet som jeg var kommet, forteller hun.

Etter legetimen dro Natalie tilbake til skolen. Der knakk hun sammen og innså at hun ikke klarte tanken på å gjennomføre en abort.

– Jeg visste at det som lå inni magen min ikke bare var et frø. Det var et lite barn med hode, tær, fingre og et vakkert

JEG KJENTE SÅ MYE STOLTHET OG KJÆRLIGHET FOR DETTE BARNET, MER ENN JEG NOENSINNE TRODDE VAR MULIG.

hjerter som slo. Jeg hadde selv hørt det. Dette kunne ikke bare fjernes fordi det kolliderte med drømmene mine. Det var større enn som så.

Hun fullførte ungdomsskolen, ble kåret til «årets mamma» i den årlige skolekåringen, og den 25. august 2010 kom Ada Sofie til verden.

For snart ett år siden ble Ada Sofie storesøster til Athina Louise.

– Jeg kunne aldri forestille meg hva jeg faktisk hadde i magen før jeg fikk den nydelige datteren min opp på brystet og så henne for første gang. Jeg kjente så mye stolthet og kjærlighet for dette barnet, mer enn jeg noensinne trodde var mulig, sier Natalie.

Delte historien sin

Etter at Natalie delte historien sin på Menneskeverds seminar om abort på «Ung Landsmøte» i Stavanger i sommer, fikk hun mange positive tilbakemeldinger.

– Det er kjekt å oppleve at min historie traff de som hørte på og at den kan hjelpe andre til å tenke gjennom hva de selv ville gjort hvis de havner i en lignende situasjon, sier hun.

Natalie hadde fryktet at hun ville miste vennene sine når hun måtte slutte på skolen. Og de fleste forsvant det året hun hadde morspermisjon.

– Jeg var mye alene i den perioden, forteller hun.

Hun begynte på videregående sammen med dem som var ett år yngre, og fikk etter hvert nye venner.

– Ada Sofie ble et naturlig midtpunkt i vennegjengen, og det å finne på ulike

aktiviteter som hun kunne være med på, ble ikke en hindring, men noe sosialt og kjekt som vi gjorde sammen, forteller hun.

Får så enormt mye igjen

Til tross for at hun ikke fikk reist jorden rundt i ungdomstiden, opplever Natalie at hun ikke har gått glipp av så mye.

– Det jeg har villet gjøre, har jeg som oftest hatt mulighet til. Alle besteforeldrene bodde i nærheten og har alltid stilt opp som barnevakter. Vi kunne gjøre mye av det samme som andre unge gjorde, forteller hun.

Nå utdanner Natalie seg til barnehagelærer og planlegger å ta videreutdanning i familierapi.

– Hvilket råd ville du gitt en gravid 15-åring?

– Jeg ville anbefalt at hun tok seg god tid til å tenke, fra alle sider og synsvinkler. Men det jeg tror er aller viktigst, og som jeg ville anbefalt sterkt, er å gå nøye gjennom hva en abort innebærer, gjerne med en lege slik jeg selv gjorde. Det gjør det litt vanskeligere å gå rett fra beslutning til utførelse.

Så ville jeg sagt at det kan virke veldig tungt – og det er selvfølgelig tungt – men du får så enormt mye igjen for å være mor. Enten du er 15 eller 20, så får du så mye kjærlighet inn i hverdagen. Det er ikke noe du kommer til å angre på, sier Natalie. ♦

500 nye medlemmer i Menneskeverd

I sommer har Menneskeverd hatt stand på en rekke arrangementer og festivaler, noe som har resultert i 500 nye medlemmer.

– Vi er svært fornøyd med at vi har fått så mange nye medlemmer i sommer, sier generalsekretær Morten Dahle Stærk.

– Det er tydelig at det siste årets debatter om menneskeverdet engasjerer, og det har vi merket effekten av i sommer. Mange ønsker også å støtte oss når vi forteller om arbeidet vi driver – spesielt undervisningen rettet mot ungdom. Jo flere medlemmer vi har, jo lengre kan vi nå ut med vårt engasjement og arbeid for livsrett, likeverd og livshjelp, sier Stærk. ♦

Generalsekretær Morten Dahle Stærk (i midten) sto også på stand i sommer, her sammen med f. v. informasjonsansvarlig Maria Elisabeth Selbekk og undervisningsansvarlig Kristin Rudstaden på Oase-stevnet i Fredrikstad.

Bilder til venstre: Disse fire vervet mange ungdomsmedlemmer på Skjærgårds Mission & Music Festival på Risøya. Øverst fra venstre: Fredrik Høst Hansen, Sindre Gelius Eikje, Petter Berg og Ingrid Vatnar Olsen.

Nye medlemmer fikk den nye boken til Ola Didrik Saugstad i velkomstgave. Her er forfatteren selv sammen med undervisningsansvarlig i Menneskeverd, Kristin Rudstaden, på Oase-stevnet i Fredrikstad.

Fra morgenmøte til lovendring

I Menneskeverd kan et godt anvendt morgenmøte ende i lovendring.

TEKST OG FOTO ANE-MARTHE HOP-HANSEN

Klokka er 15.00 den 13. juni. Det er stille på Eidsvolds plass utenfor Stortinget. Stille før stormen som er varslet når retten til tvillingabort skal fjernes. Noen minutter senere har fem-seks personer samlet seg, en av dem har en megafon på ryggen. Et par unge menn bærer høytalere ut på plassen, og VGTV er på plass med to personer. To gravide damer haster forbi, går tvers over plassen og ut i hverdagen. Så kommer de ruslende. Fem unge kvinner. Noen er iført gensere, andre har t-skjorter. Ingen av dem har noe mer enn truser nedentil. De er malt røde, det samme er hendene og innsiden av lårene. Demonstrasjonen kan begynne.

– Noe å klappe for?

Informasjonsansvarlig i Menneskeverd, Maria Elisabeth Selbekk, har denne dagen fulgt video-overføringen fra Stortinget i flere timer allerede. Når hun ankommer Eidsvolds plass, er de folkevalgte fremdeles ikke ferdig med å diskutere pelsdyrnæringen. Neste sak på programmet er tvillingabort. Den vil hun følge fra tilskuerplass inne på Stortinget. Dette er nemlig dagen hvor Stortinget skal stemme over endringer i abortloven. Men først vil hun få med

seg det som foregår på utsiden. Sammen med kommunikasjonsrådgiver Maria Victoria Kjølstad Aanje, følger hun med når Kvinnegruppa Ottar, Kvinnefronten og deres allierte roper ut sin motstand mot innstramningen som kommer senere i kveld. Når noen appeller er unnagjort, vil ordførende kvinne ha de fremmøtte med på et slagord. Hun begynner å rope:

– Min..., og venter at folkemengden skal følge på. Det gjør de ikke, men etter litt latter leder hun an i hele slagordet:
– Min kropp ...
– Mitt valg!

Blant plakater med «Aldri mer strikkedinner» og «Nei til tvangsføding», står Arbeiderpartiets leder Jonas Gahr Støre og helsepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Ingvild Kjerkol, og klapper. En eldre mann går bort til Støre og spør ham om han synes dette er noe å klappe for. De veksler noen ord, før støynivået rundt dem gjør det vanskelig å fortsette.

På TV2

Når demonstrasjonen er over, hilser Menneskeverds to Mariaer på Kvinnefrontens Cathrine Linn Kristiansen. Selbekk og Kristiansen har møttes til debatt to ganger, men de hilser hverandre med en klem.

– Det er viktig å ha en hyggelig tone og skille sak og person. Vi er alle avhengig av at tonen i det offentlige ordskiftet er god, og at alle får komme med meningene sine uten å bli harsellert med, sier Selbekk etterpå.

Klokka nærmer seg 17.30, og hun ser rundt seg. Hun er invitert til direkte-sending på TV2 Nyhetskanalen, men vet ikke mer før journalisten kommer og forteller at hun skal møte Arbeiderpartiets Hadia Tajik til debatt på direkten. De to skal kjempe om seernes oppmerksomhet i noen få minutter. De tilmålte minuttene på TV krever imidlertid en god stund med forberedelser, og før kameraet skrur på, er det lett prat og latter mellom de to.

Undrende mann

Når kameraet slås av, er Selbekk fornøyd. – Jeg fikk sagt alt jeg ville si, sier hun og får en klem av kollegaen. Demonstrantene har reist, og når journalist og kameramann pakker sakene og beveger seg videre, sitter en ung mann på sykkel noen meter unna. Han ser nysgjerrig bort på de to Mariaene. Så triller han nærmere.

– Hva er det som skjer her, egentlig?
– Ehh, vi snakker om tvillingabort, svarer Selbekk.

Han rynker nesa og ser spørrende tilbake. Hun forklarer hva tvillingabort er, og han rynker nesa enda mer.

– Hvorfor vil noen gjøre det?

– Fordi de bare vil ha ett barn.

– Hæ?

Han rister på hodet og sykler ut i Oslokvelden, mens Selbekk går inn på Stortinget for å følge debatten om tvillingabort direkte. De siste dagene før sommerferien må nemlig politikerne på Stortinget debattere og stemme igjennom lovforslagene de har jobbet med den siste tiden. Klokka blir over midnatt før politikerne har sagt sitt

Maria Selbekk og Maria Aanje på vei ut fra Stortinget.

og den varslede endringen i abortloven vedtas. Selbekk får med seg den historiske endringen fra galleri-plass på Stortinget.

Uvanlige måneder

TV-debatter og lovendring er stas, spesielt når det går slik man ønsker. Lovendringen om tvillingabort 13. juni var imidlertid avslutningen på noen uvanlige måneder i Menneskeverd. Starten på de hyppige medieopptredene begynte med det faste morgenmøtet på kontoret.

– Vi satt i dette rommet dagen etter at Hareide hadde hatt pressekonferansen der han offentliggjorde at han ville at Kristelig Folkeparti skulle velge side, sier Selbekk.

Hun ser rundt seg i møterommet i Oslo sentrum og tenker tilbake til oktober i fjor. Generalsekretær Morten Dahle Stærk la frem ideen om å oppfordre KrF til å velge den siden der de ville få gjennomslag for størst innstramminger i abortloven. Menneskeverd ville fokusere på tvillingabort og abortlovens paragraf 2c, som åpner for abort etter uke 12 dersom det er stor fare for at barnet kan få alvorlig sykdom, som følge

av arvelig anlegg, sykdom eller skadelig påvirkning under svangerskapet.

Utsippet førte til at generalsekretæren ble intervjuet i VG. Så publiserte Menneskeverd en pressemelding – og plutselig var det blitt en viktig sak i KrFs veivalg.

Av alle hektiske arbeidsdager, husker Selbekk spesielt godt høringsen i Stortingets helsekomité i mai. Sammen med tre andre grupper, blant annet fagmiljøet på St. Olavs Hospital, var Menneskeverd for lovendringen. Tolv grupper var imot.

– Alle tilhørerplassene var fylt opp av Kvinnefronten og Kvinnegruppa Ottar. Vi valgte å snakke om selve inngrepet, hvordan de sprøyter gift inn i det ene fosterets hjerte og hvilken byrde selve inngrepet er for kvinnen. Jeg hørte de i salen gispe over det jeg sa. Det

var veldig spesielt, og jeg kjente det psykisk etterpå. Da var jeg helt tom, forteller hun.

På pletten

Det er allerede over to måneder siden lovendringen ble vedtatt, og den trer i kraft denne høsten. Det er igjen morgenmøte, og generalsekretæren leder an. Via en nyhetsovervåker har Menneskeverd tilgang på artikler fra hele verden som berører deres kjerne-saker. Staben diskuterer spesielt saker fra Norge.

– Det er litt inspirert av mediene morgenmøter. Det er viktig å ta pulsen i dag og respondere raskt. Hvis vi skal skrive noe i VG, holder det ikke å komme halvannen uke etter at en sak har vært oppe i mediene, sier Dahle Stærk.

Så finner han fram den nye TV-serien «Sophie Elise tester Norge» der blogger Sophie Isachsen møter abortmotstander Ludvig Nessa og forteller at hun tok abort som 14-åring. Staben synes det er interessant at abort er et tema flere steder i populærkulturen denne høsten.

– Sophie Elise tar det opp, og i forrige uke startet TV-serien «Hjerteslag». Det er tydelig at det er et aktuelt tema, sier Selbekk.

De andre nikker enig, før generalsekretæren beveger seg til neste sak: eldreomsorg og aktiv dødshjelp.

VI ER ALLE AVHENGIG AV AT TONEN I DET OFFENTLIGE ORDSKIFTET ER GOD, OG AT ALLE FÅR KOMME MED MENINGENE SINE UTEN Å BLI HARSELLERT MED.

Maria Elisabeth Selbekk, informasjonsansvarlig i Menneskeverd

– Når vi skriver en kronikk, så sender vi den ofte til hverandre for korrekturlæsning og innspill. Da får vi spisset budskapet, sier hun og forteller at det tok lang tid før hun skrev sin første kronikk.

– Det er en egen teknikk, og det er veldig

forskjellig hvordan vi gjør det, men vi opplever ofte at vi får kronikkene våre på trykk.

– Hva skyldes det?

– Jeg tror det er fordi vi bruker allmenn-etiske perspektiver. Vi har også et språk som folk forstår, og jeg tror det vi skriver holder god kvalitet. Norske medier har også en plikt til å la begge sider av en sak bli belyst, og vi er unike i det vi jobber med, sier hun før hun stopper opp litt.

– Og vi har jo politisk ukorrekte meninger, sier hun med et lite smil. Hun nådde målet, og kronikken på NRK Ytring førte til en invitasjon til Dagsnytt 18.

– Men hva skal dere jobbe med nå, når dere fikk endret abortloven?

– Vel, vi nådde jo ikke fram med paragraf 2c, sier Selbekk. Og med det er en ny arbeidsdag i gang. ♦

Etter demonstrasjonen møter Maria Selbekk en tidligere mot-debattant, og tonen mellom dem er god.

Øverst: Endringen i abortloven førte til demonstrasjon utenfor Stortinget. Noen tok i bruk sterke virkemidler for å vise sitt sinne. Maria Aanje (t.v) og Maria Selbekk fra Menneskeverd var til stede under demonstrasjonen.

Nederst til venstre: Informasjonsansvarlig Maria Selbekk møtte Arbeiderpartiets Hadia Tajik til debatt på TV2 Nyhetskanalen i forbindelse med lovendringen om tvillingabort.

Det er harde fronter mellom «pro-choice» og «pro-life»-tilhengerne i USA.

Store sprik i USAs abortlov-givning

De siste årene har det skjedd mye i de ulike statene i USA når det kommer til lovgivning rundt abort – både i liberal og konservativ retning. Enkelte stater som Georgia har innført «hjerteslag-loven», mens i New York har man tøyd den selvbestemte grensen for abort til over halvveis i svangerskapet. Hva er det egentlig som skjer i USA?

TEKST MARIA VICTORIA KJØLSTAD AANJE

A bortdebatten fortoner seg på en annen måte i USA enn den gjør i Norge. Retorikken er ofte upolert og til dels uforsonlig, og sterke visuelle virkemidler og historier brukes av begge sider i debatten. I USA klassifiseres man som enten «pro-choice» eller «pro-life». Frontene er harde, og mange vil hevde at det er lite rom for å snakke om tematikken rundt abort på en konstruktiv måte. En slik parallell finner vi også i de respektive staters lovgivning. Det er et stort sprik og markante forskjeller i hvilke begrensninger og åpninger man finner i den enkeltes stats regulering når det kommer til abort. Det blåser ulike «vinder» over kontinentet – konservative og liberale.

Først må vi ta en titt på utgangspunktet og bakteppet for hvordan selvbestemt abort ble innført i USA. Dette skjedde gjennom Roe mot Wade-dommen i 1973.

En ung kvinne til sak mot Texas

I 1968 oppdaget den da 21 år gamle Norma McCorvey at hun var gravid, og hun søkte om abort. For å muliggjøre en lovlig abort dro hun til Dallas hvor staten Texas lot kvinner som hadde blitt voldtatt, ta abort, ettersom hun hevdet at hun var blitt utsatt for et overgrep. McCorveys forsøk på å finne abortinstitusjoner ledet henne til advokatene Linda Coffee og Sarah Weddington. De to advokatene gikk til sak mot staten Texas i 1970. I rettsdokumentene ble Norma kalt Jane Roe, for å beskytte hennes identitet. Den 22. januar 1973 kom dommen i rettsaken hvor syv av dommerne hadde gitt sin støtte til Roe, mens to ga sin støtte til Henry Wade. Wade var statsadvokat i Dallas og representant for delstatens lover (Texas). Denne domsavgjørelsen var basert på avgjørelsen om at kvinners rett til abort er beskyttet av de private rettigheter som bunner i den fjortende paragrafen i grunnloven.

«HJERTESLAGLOVEN» SKAL GJØRE DET ULOVLIG MED ABORT ETTER AT MAN KAN REGISTRERE HJERTESLAG HOS FOSTERET. >>

Domsslutningen i USAs føderale høyesterett i saken Roe mot Wade i 1973 slår fast at amerikanske kvinner, basert på grunnlovens henvisning til retten til privatliv, har rett til abort, med visse begrensninger, helt fram til fødselen.

Inndeling i trimester

Konklusjonen til Høyesterett var at de la svangerskapets inndeling i trimester til grunn. I første trimester var abort et spørsmål mellom en kvinne og hennes lege. Delstaten kunne ikke innskrenke eller regulere denne muligheten, med andre ord etablerte retten selvbestemt abort slik vi mer eller mindre kjenner den i dag. I andre trimester kunne delstatene regulere abort, men kun dersom slike lover var ment for å beskytte morens helse. I tredje trimester kunne delstatene regulere og innskrenke muligheten for abort relativt fritt, ettersom det kunne begrunnes ut fra at et foster i denne perioden kunne tenkes å være levedyktig utenfor moren. Derimot kunne ikke delstatene sette seg mot abort dersom kvinnens helse sto i fare.

Denne dommen går over lover på delstatsnivå som i 1973 kriminaliserte abort. På denne tiden var abort bare tillatt i noen få stater, og alle statene ble gjennom Roe mot Wade tvunget til å åpne for abort.

Alabamas totalforbud

15. mai i år signerte den republikanske guvernøren Kay Ivey lovforslaget som totalforbyr abort i delstaten Alabama.

– I dag har jeg signert Alabama Human Life Protection Act. For tilhengere av lovendringen er dette et kraftfullt tegn på befolkningens overbevisning om at ethvert liv er en hellig gave fra Gud, skrev Ivey på Twitter 15. mai.

Med 25 stemmer mot 6 for lovforslaget som lå på bordet, og som nå er vedtatt, forbyr delstaten abort, med unntak for tilfeller der «det ufødte barnets mor utsettes for en betydelig helseserisiko». Det blir straffbart å avslutte en graviditet uansett årsak og uansett tidspunkt. Strafferammen settes til 99 års fengsel og vil gjelde legen som utfører inngrepet.

Mors liv og helse

USAs president Donald Trump uttalte i etterkant at han mener loven er i strengeste laget og ikke følger opp den republikanske politikken på området, som uttrykker at abort skal være helt forbudt med unntak av dersom mors liv og helse er i fare, eller dersom svangerskapet er et resultat av voldtekt og/eller incest.

Men heller ikke de som stemte for den nye loven tror at den kommer til å tre i kraft. De ser det heller som en del av en større strategi om å overtale Høyesterett til å revurdere den historiske Roe mot Wade-avgjørelsen fra 1973, som legaliserte abort over hele landet. Republikanere ser dette som en reell mulighet i dag ettersom president Trump de siste par årene har utnevnt to konservative dommere i høyesterett som sammen med de gjenværende konservative dommerne kan utgjøre et flertall for en innstramning av den føderale abortpolitikken.

Hjerteslagloven

«Hjerteslagloven» skal gjøre det ulovlig med abort etter at man kan registrere hjerteslag hos fosteret. Loven vil gjøre abort etter sjetten svangerskapsuke ulovlig, med unntak for voldtekt, dersom den er politianmeldt, ved incest, eller ved fare for mors liv og helse. Hittil i år har guvernørene i Mississippi (mars), Kentucky (mars), Ohio (april) og Georgia (mai) signert slike lover i sine respektive delstater. I Missouri (mai) fikk de folkevalgte gjennomslag for et forbud mot abort etter åtte uker. Voldtekt og incest er ikke godkjente grunner for svangerskapsavbrudd.

De folkevalgte i delstaten Louisiana godkjente 29. mai en lignende «hjerteslaglov» som forbyr kvinner å ta abort etter at man hører hjerteslag hos fosteret. Det kan ikke gjøres unntak for graviditeter etter voldtekt og incest. Lovforslaget ble vedtatt med 79 mot 23 stemmer. Vedtaket ble signert av delstatens demokratiske guvernør John Edwards 30. mai.

Selv om lovene er signert og godkjent av guvernøren, er de fortsatt ikke «trygge». 24. mai blokkerte en føderal dommer i Mississippi avgjørelsen om en mer restriktiv lovgivning i delstaten, som egentlig skulle tre i kraft 1. juli. I Kentucky er loven også stilt i bero av en dommer etter at borgerrettsgruppen ACLU gikk til retten for å stanse den. I Georgia vil loven tre i kraft 1. januar neste år dersom forslaget ikke blir forsøkt blokkert i rettsapparatet. I dag har kvinner tilgang til abort frem til 20. uke i svangerskapet i Georgia. Iowa fikk også gjennomslag for en «hjerteslaglov» i mai i fjor, men en domsavgjørelse gjorde denne ugyldig i januar i år.

Denne har likevel ikke skremt andre stater, og republikanske lovgivere i både Tennessee, Texas, Florida, Vest-Virginia og Sør-Carolina jobber for å gjennomføre lignende restriktive abortlover.

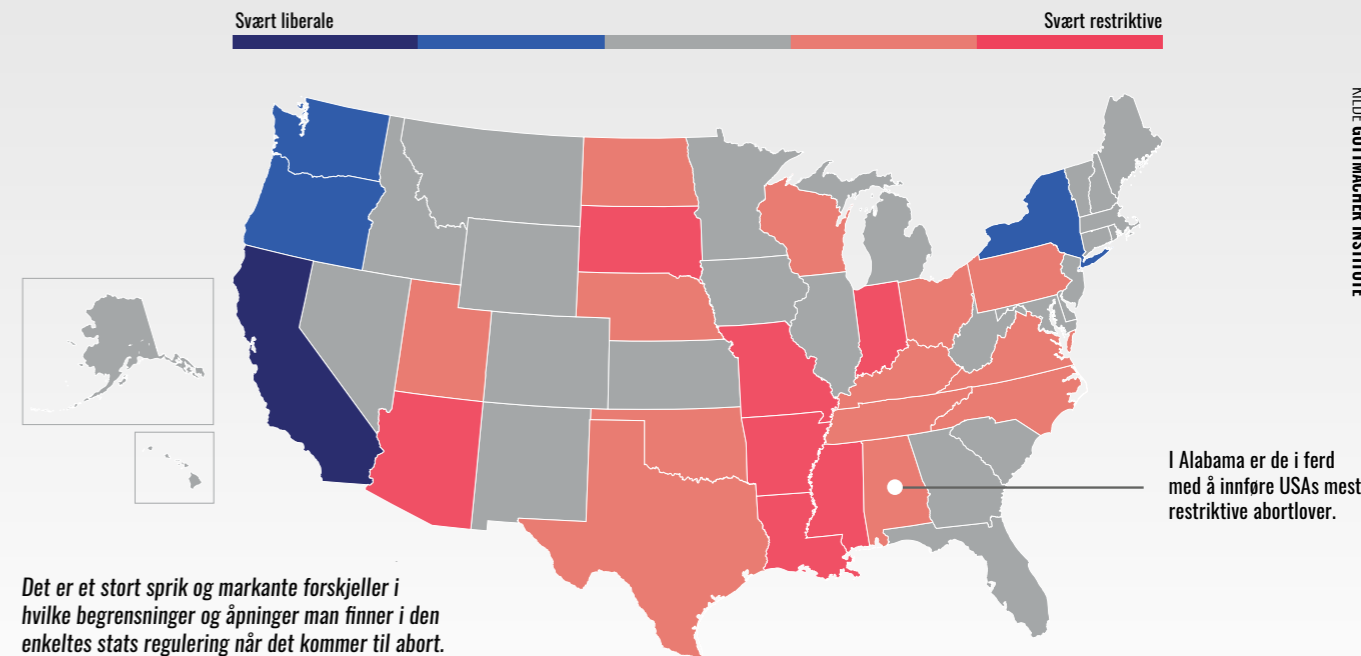
New York liberaliserer

I januar i år ble den såkalte Reproductive Health Act (RHA) vedtatt av senatet i delstaten New York, med 38 mot 28 stemmer. Loven åpner opp for selvbestemt abort frem til 24. uke i svangerskapet. Dersom fosteret ansees for å være «ikke levedyktig», eller hvis morens liv og/eller helse er i fare som en direkte følge av svangerskapet, kan abort også skje etter 24. uke og frem til fødsel.

Loven som har vært diskutert gjennom mange år, fikk grønt lys ettersom demokratene for første gang på over ti år har flertall i senatet i New York. Loven fjerner abort fra straffelovgivningen og åpner opp for at også sykepleiere og jordmødre kan utføre en abort på hvilket som helst tidspunkt i graviditeten. Tidligere var det kun autoriserte leger og gynekologer som kunne utføre dette inngrepet.

Flere har tatt til orde for at «helse» er et vidt begrep som kan tolkes med romslig margin, og at begrepet «ikke levedyktig» også står uten noen nærmere presisering. Det kan åpne opp døren til skjønsmessige vurderinger som kan resultere i aborter som ikke er medisinsk nødvendige.

ABORTLOVER I USA

RHA-loven sier videre at: «Hvert enkelt individ har den grunnleggende rett til å velge eller nekte prevensjon eller sterilisering. Hvert individ som blir gravid, har den grunnleggende rettighet til å velge å fullføre graviditeten til termin, å føde et barn, eller å ta abort, i samsvar med denne loven.

Ettersom Donald Trump har utnevnt to konservative dommere i høyesterett de siste årene, frykter mange av dem som er for selvbestemt abort at selve «grunnmuren» til kvinners rett til abort kan «slå sprekker». Derfor har enkeltstater som New York vedtatt lover som likevel kan bli stående selv om Roe mot Wade-dommen blir innskrenket.

Kriterier for å få utført abort

Ettersom det i mange stater kan være vanskelig å endre lovverket for når abort skal tillates og ikke, har man jobbet for at kvinner må oppfylle obligatoriske kriterier for å få innvilget abort. Både obligatorisk rådgivning som er myntet på å hjelpe kvinnen til også å se sine muligheter for å fortsette en graviditet, og obligatorisk tilbud om ultralyd.

Kriterium 1: Obligatorisk rådgivning

34 stater har et pålegg om obligatorisk rådgivning før en eventuell abort. 29 av disse statene har fastlagte retningslinjer for hva man skal informere den enkelte kvinne om. 27 har også pålegg om en venteperiode på enten 18, 24 eller 72 timer, som starter fra kvinnen har mottatt veiledning og informasjon, til abortprosedyren skal gjennomføres. Utah var en av de første statene som innførte en utvidet venteperiode på 72 timer (2012), og denne utvidede venteperioden er også innført i andre stater, blant annet i Missouri og i Oklahoma.

Enkelte stater krever også at rådgivningen og venteperioden adskilles helt, slik at kvinnen må gjennomføre to reiser dersom hun ønsker å gjennomføre aborten. Stater som Arizona, Arkansas, Indiana, Kentucky og Louisiana har et slikt regelverk.

Samtlige av statene som har innført obligatorisk rådgivning

og informasjon, har en plikt til å informere om hvordan aborten skal gjennomføres og beskrive utviklingen til fosteret på nåværende aktuelle tidspunkt, samt beregnet lengde på svangerskapet. 13 av statene tillater også at kvinnen får informasjon om når man kan anta at fosteret kjenner smerte. Seks stater gir også informasjon om at menneskets moralske status starter ved befruktningen. Dette gjøres muntlig eller skriftlig. De statene som har pålegg om å informere kvinnen om dette muntlig, er Indiana og Nord-Dakota.

Kriterium 2: Obligatorisk ultralyd

Siden 1990-tallet har flere stater jobbet for å få inn ultralyd som en del av helsetjenesten rundt svangerskapsavbrudd. Noe lovverk krever at en kvinne som søker om abort skal få informasjon om tilgang til ultralydundersøkelse. Annet lovverk er ytterligere restriktivt og krever at en kvinne må gjennomføre en ultralydundersøkelse før en eventuell abort. Abortmotstanderne i USA har ikke lagt skjul på at dette er et viktig steg i det å personifisere fosteret i tidlig fase, og at det forhåpentligvis vil «åpne øynene» på moren slik at hun ikke velger abort likevel. Aborttilhengerne på sin side argumenter for at dette er kostnadskrevende og ikke medisinsk nødvendig.

Kort oppsummert er det 26 stater i USA som regulerer ulike tilbud om ultralyd til kvinner som søker om abort. Informasjon om denne delen av helsetjenesten skal gjøres enten skriftlig eller muntlig etter hva regelverket uttrykker. I statene Louisiana, Texas og Wisconsin har man mandat til å vise kvinnen bildet av fosteret og forklare hva man ser på skjermen. 11 av statene krever at legen/gynekologen gjennomfører selve ultralyden i forkant av aborten, og ni av disse krever at legen gir kvinnen mulighet til å kunne se bildet på skjermen. Disse er stater som Arizona, Alabama, Ohio, Florida, Mississippi, Indiana, Kansas, Iowa og Virginia. ♦

Stoff til dette nummeret av Vern om Livet er redigert i august, og vi tar forbehold om at det kan ha skjedd endringer siden denne artikkelen ble skrevet.

Realiteten er at mennesker med funksjonshemninger, inkludert Downs syndrom, har et betydelig svakere rettsvern enn friske fostre.

ville misunt oss. Vi finner effektivt uønskede individer og legger alt til rette for å ta livet av dem.

Abortpress

Ikke nok med dette. Holdninger skaper lov, og lov skaper holdninger. For ikke å snakke om praksis. Siri Fuglem Berg, selv anestesilege, er en av dem som har fortalt sin personlige historie om møtet med helsevesenet når legene oppdaget Edwards syndrom hos hennes datter. Hennes fjerde barn fikk kun leve i to døgn, 19 timer og 36 minutter. Hun har fortalt om hvor viktig disse timene var med datteren før hun døde.

Fuglem Berg beskriver abortpresset hun opplevde fra helsepersonellet sammen med manglende informasjon og tilrettelegging for å bære barnet

en tilstand som gir økt risiko for alvorlige diagnoser (hjertesykdom mm.), men er også en identitet som er noe mer enn et sykdomsbilde.

Svakere rettsvern

At abort ved Downs syndrom er blitt en selvsagt del av praksis, er en skamplett i vårt samfunn. Realiteten er at mennesker med funksjonshemninger,

Vi merker skyggen fra en tid hvor samfunnet dyttet diagnoser inn bak låste dører. At abort ved Downs syndrom er blitt en selvsagt del av praksis, er en skamplett i vårt samfunn.

TEKST MORTEN DAHLE STÆRK

MEKANISMENE SOM SKAPER SORTERING

Summen av tre faktorer skaper sorteringssamfunnet ingen av oss ønsker: Jakten på dem som er annerledes, den lovfestede retten til å fjerne dem og et samfunn som ikke ønsker dem velkommen. Er det rart at den enkelte kvinne ikke makter?

Vi vet at ni av ti kvinner som får vite at barnet de bærer på har Downs syndrom, tar abort. Selv med så høye tall ligger vi under Danmark og Island, hvor alle gravide kvinner har tilgang til fosterdiagnostikk: I disse landene tar så godt som alle abort ved påvist Downs syndrom.

Ingen grenser

Fosterdiagnostikk dreier seg om metoder for å diagnostisere fosteret før fødsel. I mange år har man brukt ultralydundersøkelser i kombinasjon med blodprøve av mor for å avdekke tilstander som Downs syndrom. Nylig

har man vedtatt å ta i bruk den såkalte NIPT-testen i Norge. NIPT er også en blodprøve, men fanger opp deler av fosterets DNA som sirkulerer i mors blod. I teorien er det ingen grenser for hvilken informasjon testen kan gi om genetiske egenskaper ved fosteret.

I Norge tilbys denne testen kun som supplement for de som har gjennomgått dagens tester. Dessuten må alle kvinner som får positivt svar fremdeles gjennom

går allerede høyt internasjonalt om man burde lage en fullstendig genetisk profil på friske fostre for å kunne avdekke sykdom eller fremtidig risiko for sykdom.

Trussel mot likeverdet

I Norge har vi av historiske grunner landet på en mellomvei der kun risikogrupper som kvinner over 38 år og kvinner med forhøyet genetisk risiko får tilgang til fosterdiagnostikken,

bioteknologiloven er å utnytte teknologien «til det beste for mennesker i et samfunn der det er plass til alle». Men hva gjør vi når teknologien etterhvert gir oss full oversikt over DNA-et? Hvem skal sitte på informasjonen? Hvem skal ta avgjørelsene? Og er det kun fødte personer det skal være plass til, er ikke sortering i fosterlivet en trussel mot likeverdet for oss alle?

Den mye omtalte paragraf 2c, «sorteringsparagrafen», gir en uinnskrenket rett til abort når barnet får påvist en «alvorlig sykdom». Ingen kan svare på hvordan dette skal defineres. Vi har en vag følelse av hva som er alvorlig og hva som ikke er det. Et foster uten hjerne er en alvorlig tilstand og er uforenlig med liv. Men Turners syndrom er eksempel på en tilstand som ikke er spesielt alvorlig, men som likevel gir grunnlag for abort etter § 2c. Downs syndrom er

inkludert Downs syndrom, har et betydelig svakere rettsvern enn friske fostre. Vi glemmer oss bak at dette er den enkelte kvinnes valg, men sammen med den dødelig presise fosterdiagnostikken, merker vi skyggen fra en ikke så fjern fortid hvor samfunnet dyttet diagnoser inn bak låste dører. Eller hvor man sørget for at mennesker som tilhørte samfunnets utgrupper ikke fikk formere seg i det hele tatt.

Programmet for forbedring av befolkningens genetiske tilstand er ikke gammelt, og tvangssteriliseringen ble først avvirket i Norge i 1978. Vi diskriminerer fremdeles mennesker med uønskede genetiske egenskaper ved at de har svakere rettsvern enn resten av befolkningen. I stedet for at fosterdiagnostikken er en hjelp for mors og barnets helse, så er fosterdiagnostikken blitt et redskap som helseplanleggerne anno forrige århundreskifte

fram. Mange kan formidle lignende historier, og de bekrefter at idealet om nøytral veiledning ikke etterlevs i praksis. I realiteten møter jo kravet om autonomi seg selv i døra – for hvis man skal ha et fritt valg, må jo valget være informert og reelt.

Jeg tror egentlig få ønsker et samfunn som sorterer mennesker etter egenskaper, det være seg kjønn, helse eller intelligensnivå. Likevel sorterer vi allerede i dag ut mennesker med utviklingshemninger.

Fosterdiagnostikken, sorteringsparagrafen og holdninger i deler av helsevesenet peker i sum i retning av et valg om å avslutte liv i stedet for å oppmuntre til å ta vare på det. ♦

Artikkelen ble først publisert på dagbladet.no 27. juli 2019

JEG TROR EGENTLIG FÅ ØNSKER ET SAMFUNN SOM SORTERER MENNESKER ETTER EGENSKAPER, DET VÆRE SEG KJØNN, HELSE ELLER INTELLIGENSIVÅ.

morkake- eller fostervannsprøve. NIPT er mer presis, spørsmålet er likevel hva vi skal lete etter og hvorfor. Debatten

men metodene blir stadig mer presise og vi får stadig mer informasjon som vi må forholde oss til. Formålet med

AV **KJELL MAGNE BONDEVIK**
TIDLIGERE STATSMINISTER, ARBEIDENDE
STYRELEDER VED OSLOSENTERET

ALLE HAR RETT TIL LIV

Det er interessant at FN's menneskerettighetserklæring begynner slik: «Alle mennesker er født frie og like i verdighet og rettigheter...». Altså: Menneskeverdet først! Slik det står, må det forstås som at menneskeverdet er grunnlaget for menneskerettighetene.

Dette er en nøkkel til effektivt arbeid for menneskerettighetene. Når jeg reiser rundt i verden og fremmer ulike menneskerettigheter, kan jeg få spørsmål som «hvorfors er det så viktig at alle kan ytre seg fritt offentlig?» eller «hvorfors må det nødvendigvis være rett til å arrangere møter (forsamlingsfrihet)?»

Mitt svar er: «Fordi vi er skapt med en ukrenkelig verdi, med det samme menneskeverd, og da har vi slike iboende rettigheter. Å krenke disse er å krenke menneskeverdet». Min erfaring er at dette får flere til å forstå at det finnes grunnleggende menneskerettigheter som må respekteres.

Når menneskerettigheter krenkes

Sett i et 20-30-års perspektiv, har det vært klar fremgang for respekten for menneskerettigheter. Men de siste årene har det vært tilbakeslag. Når vi ser i hvilke land dette har skjedd som f.eks. Tyrkia, Russland og Polen, registrerer vi at det har sammenheng med en nedvurdering av respekten for det enkeltes menneskes ukrenkelige verdi, en devaluering av menneskeverdet. Dette viser at skal vi effektivt kunne fremme menneskerettighetene,

Vi er skapt med en ukrenkelig verdi, med det samme menneskeverd, og da har vi slike iboende rettigheter, skriver gjesteskribent Kjell Magne Bondevik.

må vi holde troen på menneskeverdet levende. Dette krever først og fremst aktivt holdnings- skapende arbeid. Hvis vi ikke lykkes i dette, vil autoritære og totalitære krefter få lett spill.

Demokrati og menneskerettigheter

Dette viser også at det er en nær sammenheng mellom demokrati og respekt for menneskerettighetene. Dette går rett inn til kjernen i det arbeidet vi driver ved Oslosenteret. Vi har «demokrati-assistans» som hovedprogramområde.

Det betyr at på forespørsel fra myndighetene i land hvor det er et fremvoksende, men skjørt demokrati, går vi inn og deler erfaringer om hvordan vi kan drive de demokratisk politiske institusjonene. Det vil først og fremst si parlamenter, regjeringer og politiske partier.

Demokrati betyr jo folkestyre og dreier seg om at den enkelte borger skal ha rett til innflytelse i sitt eget samfunn. All erfaring viser at det er demokratier som utviser den største respekten også for andre menneskerettigheter. Det er altså en klar sammenheng mellom demokrati og menneskerettigheter.

Rett til liv

Det er interessant at retten til liv blir fastslått allerede i artikkel 3 i Menneskerettighetserklæringen, der det heter: «Alle har rett til liv, frihet og sikkerhet ...».

Dette kommer før omtalen av alle de andre menneskerettighetene i de påfølgende artiklene. Vi kan kanskje si at det skulle bare mangle. Retten til å leve er jo en forutsetning for at vi kan få realisert de andre rettighetene.

Men det er en oppmuntring at dette er fastslått av FN. Dette skal gi organisasjoner som Menneskeverd stor frimodighet i arbeidet.

SAMTALEKVELD I BERGEN

I slutten av juni inviterte Menneskeverd til samtalekveld på Litteraturhuset i Bergen med barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad og professor og overlege Anne Eskild. Eskild holdt foredrag over temaet: «Hvem føder barn i Norge? Om endringer de siste 50 årene». Deretter samtalte hun og Ropstad om hvordan familiepolitikken kan utformes for å legge til rette for at kvinner føder flere barn og at det skal være mulig å velge å få barn tidlig. Generalsekretær Morten Dahle Stærk ledet samtalen, og om lag 50 mennesker hadde funnet veien til Litteraturhuset i Bergen denne sommerkvelden.

FOTO MARIA ELISABETH SELBEKK

ARENDALSUKA

Menneskeverd deltok også dette året med stand på Arendalsuka, som er et samlingssted for ulike politiske og frivillige organisasjoner. Målet er blant annet å knytte kontakter med andre samfunnsaktører og beslutningstakere. På bildet ser vi f.v. kommunikasjonsrådgiver Maria Victoria Kjølstad Aanje, informasjonsansvarlig Maria Elisabeth Selbekk og undervisningskonsulent Ingrid Vatnar Olsen, som var tre av Menneskeverds representanter under Arendalsuka. Generalsekretær Morten Dahle Stærk var også til stede under Arendalsuka og deltok på arrangementet «Å sette ord på døden». Dette var et samarbeid mellom Foreningen for barnepalliasjon, Landsforeningen uventet barnedød, Jølstad begravelsesbyrå, Hospiceforum Norge og Menneskeverd.

FOTO JAKOB VISTE

SEMINAR PÅ UL

Menneskeverd arrangerte seminar om abort under Ung Landsmøte (UL) i Stavanger i juli. To kvinner fortalte hver sin historie. Den ene valgte å bære fram barnet sitt som 15-åring. Den andre tok abort som 18-åring. Undervisningskonsulent Ingrid Vatnar Olsen (bildet) ledet seminaret og intervjuet de to kvinnene etter at de hadde fortalt sine historier. Om lag 800 ungdommer deltok på seminaret.

«For sju år siden var jeg i 100 prosent jobb. Både som skoleleder og hjemme. Nå har jeg vært helt lam i tre år. Jeg må tvinge hjernen min til å se noe positivt hver gang det har skjedd noe negativt. Et eksempel er da alle fingrene på høyre hånd var lamme, hadde jeg fremdeles tre fingre på venstre hånd som fungerte. Jeg fokuserte på de som virket. Sånn holdt jeg meg oppe...»

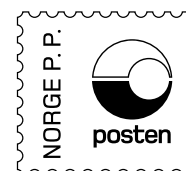
ALS-syke Kirsti Forsberg til NRK Ytring, 2. juni 2019

«– Ja! Jeg skal gå ut! Så rakrygget jeg kan. Om jeg så må gå med rullator, så skal jeg ut. Det er mitt samfunnsoppdrag. Jeg er for syk til å stå på scenen, jeg er for syk til å gå på rød løper, jeg er for syk til å være på TV, men jeg skal ut! Kanskje noen andre gjør det samme. Kanskje de tenker, at hvis Christine Koht går ut, så skal jeg gå ut, så kan vi bekjempe skammen sammen. Synes du ikke det er god idé, da?»

Christine Koht til A-magasinet 6. juni 2019

«Jeg følte på abortpresset som er i samfunnet når en ung jente blir gravid. Til tross for det, bestemte jeg meg for at avgjørelsen jeg skulle ta, måtte være min egen. Det var jeg som skulle leve med valget videre, og ingen andre skulle påvirke meg.»

Tobarnsmor Jessica Enerberg (21) til Se og Hør, 11. juni 2019

MENNESKEVERD VIL STYRKE RETTEN TIL LIV

Denne høsten ser vi at både dramaserier, podcaster, dokumentarer og politiske debatter tar opp diskusjonen om abort. Temaet diskuteres mer i dag enn på veldig lenge. Menneskeverd vil fortsette å sette de ufødte barnas menneskeverd og rett til liv på agendaen.

Sjekk vår nye kampanjefilm og hjelp oss å spre budskapet!

Du kan også gi en gave til arbeidet på SMS.
Send **MGAVE** til **2160** (200 kr)